

पाण्डवानु प्रति' भा० आ० १३०। "न कूटे रायु वैर्हन्त्यात् युध्य-
मानो रणे विपून्" मनुः । १४ भग्नशङ्के पु० हेम० यथार्थस्य
वस्तुनः स्वरूपप्रच्छादनेन १५ अयथार्थवस्तुप्रकाशने "ब्रह्मा-
नुशममवधीन्महद्वै कूटे युक्तं ससलं लुब्धकस्य" भा० मौ०
११ अ० । १६ पुरदारि शब्दचि० "इयं कूटे मनुष्येन्द्र !
गहना महती शमी" भा० वि० १५४ श्लो० । १७ अयमात्रे
"किरीटकूटं ज्वलितम् शङ्करं दीप्तकुण्डलम्" रामा० ।
"वज्रकूटाङ्गनिपातनेम विशिखं कुक्षिः" भाग० २, १२२६,
१८ मिथ्याभूते त्रि० द्विगुणा वाऽन्यथा प्रयुः कूटाः स्युः
पूर्वसाक्षिणः" या० स्मृ० । १९ निखले त्रि० कूटस्थः ।

कूटक पु० कूट-एषु ल । १ सरानामगम्यद्रव्ये शब्दमा० २ कवय्यां
त्रिका० १ फाले न० अमरः । कूट-संज्ञायां कन् ४ पर्यात-
भेदे पु० । "दि० कूटप्रथमः कूटकः कौञ्चः मरुः" इत्यादि
भा० ५, १६, १७,

कूटकृत् त्रि० कूटं करोति कृ-कृप् । १ क्षत्रिममानादिका-
रके शक्तिवै च ललाशासनमानानां कूटकुक्ष्याण्यस्य च"
मनुः शकायस्य पु० ४ शिवे पु० त्रिका० । [राजनि०

कूटज पु० कूटाज्जायते जन-ड । कूटज दले (कुडची)
कूटकार्पापण पु० कर्म० । मिथ्याभूतरौप्यादिमुद्रायां
कूटपूर्व पु० हस्तिनां विदोपजे ज्वरे त्रिका० ।

कूटपालक पु० कूटं मृतस्रोमं पालयति पालि-एषु ल ।
१ कुलात् अभेदोपचारात् तत्प्राप्तने २ कलशादिपाकस्थाने
(पोदान)

कूटयन्त्र न० कर्म० । (फान्द) आमिश्रदिद्रव्यम् दत्त्वा-
मृगादि ब्रह्मणो यन्त्रभेदे अमरः ।

कूटशाल्मलि नि० कर्म० । १ शाल्मलिभेदे अम० । २ कृष्ण-
शाल्मलौ । "कूटशाल्मलिकस्तुतः कफवातज्वरप्रणत ।
भेद्युणः श्लोहजठरयकटुगुल्मविषापहः । भूतानाह-
विबन्धाक्षभेदः शूलकफापहः" भावप्र० तद्गुणा उक्ताः ।

कूटसंक्रान्ति स्त्री कूटा मिथ्याभूता तद्विषयस्मान्नायनङ्ग-
त्वात् संक्रान्तिः । "अर्द्धरात्रे व्यतीते तु यदा संक्रमते
रविः । सा ज्ञेया कूटसंक्रान्तिर्मुनिभिः परिकीर्तिता"
ज्यो० उक्ते रवेरर्द्धरात्रोपरिराश्यान्तराश्वारे तस्याः
कूटत्वञ्च तद्दिने ज्ञानदानाद्यनङ्गत्वात् । यथा "अर्द्धरात्रे
व्यतीते तु संक्रान्तियदहर्भवेत् । पूर्वे व्रतादिकं कुर्यात्
प्रदेयुः ज्ञानदानयोः" भुजबलभीमः । "परदिवसीयज्ञाना-
द्यर्थं पूर्वादिने उपवासः कार्य इत्यर्थः एता० त० रघु० ।

कूटसाक्षिन् त्रि० कर्म० । मिथ्याभिधायिनि साक्षिणि

"न ददाति तु यः साक्ष्यं जानन्नपि नराधमः । स
कूटसाक्षिणं पापैस्तुल्यो दण्डेन चैव हि" या० स्मृ० ।
तस्य भावः ध्वज् । कौटसाक्ष्यं मिथ्यासाक्ष्यदाने । तद्वै-
यपातकं "कौटसाक्ष्यं सुहृद्बधः" इति मनुनोपातक-
मध्ये तस्य गणितत्वात्

कूटस्थ त्रि० कूटोऽयोधनवत् निखलं यथा तथा वातिष्ठति
स्या-क । १ एकवृत्ततया सर्वकालस्यायिनि परिणामादिशून्ये
"अधिष्ठानतया देहद्वयावच्छिन्नचेतनः । कूटसर्वाङ्गकार-
त्वात् स्थितः कूटस्थ इष्यते" इत्युक्तलक्षणे २ परमात्मानि पु० ।
३ व्याघ्रनखाख्ये गम्यद्रव्ये न० राजनि० ।

कूटागार न० कर्म० । १ मृदागारे, २ चन्द्रशालिकायाम्,
च (लाघर) श्लोडागृहे च त्रिका०

कूटायुस् कूटमायुरस्य । गुग्गुलुदले त्रिका० ।

कूटायुध न० कर्म० । अन्तर्गुप्तिनिहितशस्त्रे वहिःकाणादि-
मये अस्त्रभेदे शब्दचि०

कूटार्थभाषा स्त्री कूटार्थस्य कल्पितार्थस्य भाषा कथा ।
प्रबन्धकल्पनारूपायां कथायाम् शब्दरत्ना० । भाष-
णिनि । कूटार्थभाषिन् कल्पितार्थकथके स्त्रियां ङीप्
कूड घनीभावे अक० भल्लणे सक० पर० तदादि० सेट् । कूडति
अकूडीत् । चुकूड । प्रनिकूडति

कूडा न० कूड-एषु ल । कुडाशब्दार्थे शब्दरत्ना० ।

कूण आभाषे सन्तर्षे च अद० चुरा० उभ० सक० सेट् । कूण-
यति-ते अचूकूणत् त । कूणयाम्-वभूव आस चकार
अकू । [कृणितम् कृणिः प्रनिकूणयति

कूण सङ्कोचे चुरा० आत्म० अक० सेट् । कूणयते अचूकूणत् ।
कूणि त्रि० कूण-इन् । रोगादिना सङ्कुचितमस्त्रादौ जने
कूणिका स्त्री कूण-एषु ल् । वीणाभ्यस्यवंगशलाकायां हेमच
कूदर पुंस्त्री "ब्राह्मण्यादपि वीर्येण कृतोः प्रथमवासरे ।
कुर्वसिते चोदरे जातः कूदरस्तेन कीर्तितः" ब्रह्मवै०
उक्ते १ जातिभेदे स्त्रियां ङीप् "तदशौचं विप्रतुल्यं
पतितो हृत दोषतः । सद्यः कोटकसंसर्गादधमो-
जगतीतले"

कूहाल पु० कुहाल+ष्टपो० । उहालद्वये रमानाथः ।

कू(कु)प दौर्बल्ये अद० चुरा० उभ० अक० सेट् । कू(कु)पय-
ति-ते अचूकू(कु)पत् त । कू(कु)पयां वभूव आस च-
कार अकू ।

कूप पु० रैपत् व्यापो यत्न अच् समा०, कुवलि
मण्डूकाः अस्मिन् कू-पक दोषेय वा । १ स्तनामण्डाते